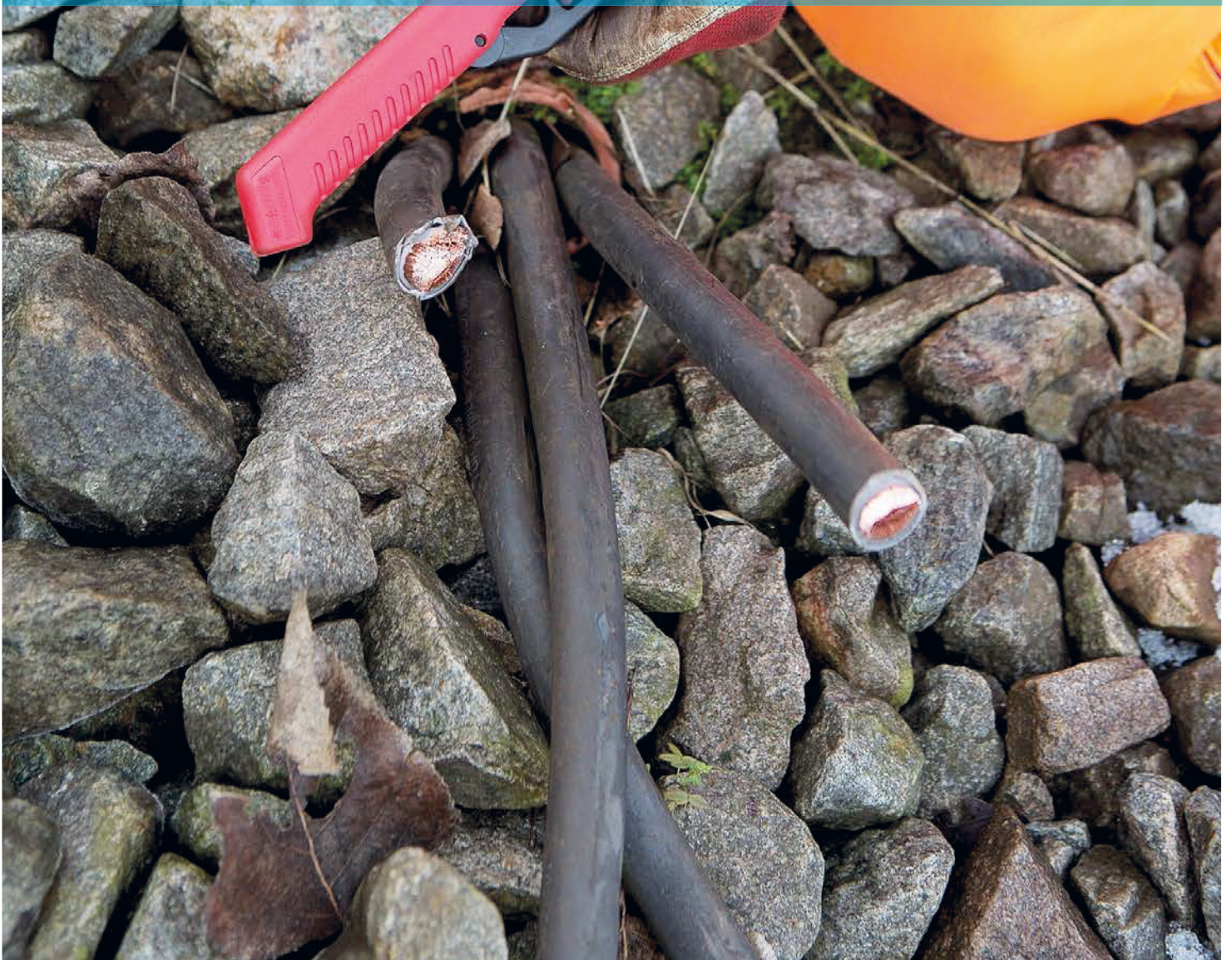

Kabeltyverier

Afrapportering fra taskforce vedr. kabeltyverier

Kabeltyverier

Udgivet af: Transportministeriet
Frederiksholms Kanal 27F
1220 København K

Udarbejdet af: Transportministeriet
ISBN: 978-87-93292-07-9
Forsideill.: Peter Elmholt

Indhold

1.	Indledning.....	5
2.	Kabeltyveriets omfang	6
2.1.	Omkostningerne for samfundet ved kabeltyverier.....	6
2.2.	Den tekniske indretning af infrastrukturen	6
2.3.	Tilgængelige data om kabeltyverier	7
2.4.	Kabeltyveriernes gennemførelse	8
3.	Kortlægning af kendte tiltag	9
3.1.	Overvågning	9
3.1.1.	Tv-overvågning	9
3.1.2.	Forsøg med GPS-mærkning og bevægelsessensorer	9
3.2.	Mærkning	9
3.3.	Udskiftning.....	10
3.4.	Anmeldelse og efterforskning	10
3.5.	Omsætning	11
4.	Relevant lovgivning	12
4.1.	Straffeloven	12
4.1.1.	Straffebestemmelser	12
4.1.2.	Strafferammer.....	12
4.1.3.	Retspraksis.....	13
4.2.	Handel med jern og metal mv.	14
4.2.1.	Bogføringspligt mv.....	14
4.2.2.	Strafferammer mv.....	15
4.3.	Tv-overvågning.....	15
5.	Erfaringer fra udlandet	17
6.	Tiltag.....	19
6.1.	Tiltag igangsat undervejs i arbejdet	19
6.2.	Tiltag, der vil blive igangsat fremadrettet	19
6.2.1.	Tv-overvågning	19
6.2.2.	Udskiftning af kobberkabler	20
6.2.3.	Samarbejde med og kontrol med produkthandlere.....	20
6.2.4.	Anvendelse af strafferammen	20
6.2.5.	Monitering, koordination og vidensdeling	21
6.2.6.	Internationalt samarbejde	21

1. Indledning

Kabeltyverier har gennem de seneste år været et stigende problem ikke kun på nationalt, men også på europæisk plan. Kabeltyverierne er til stor gene for passagererne, da de stjålne kabler betyder aflyste tog og dermed følgende forsinkelser. I oktober 2014 hærgede en række kabeltyverier S-banen i København, hvor passagerne på både Køge Bugt-banen og på Nordbanen oplevede store gener som følge af tyverierne.

Transportministeren besluttede på baggrund af disse kabeltyverier, at der var behov for en langsigtet strategi for at nedbringe antallet af kabeltyverier. Regeringen nedsatte derfor den 12. december 2014 en hurtigt arbejdende taskforce med følgende kommissorium:

1. Kortlægning af de tiltag, som i dag anvendes af Banedanmark eller andre relevante aktører herhjemme.
2. Redegørelse for de gældende straffebestemmelser og for den eksisterende strafferetlige praksis.
3. Indhentning af erfaringer fra udlandet på området.
4. Analyse og opstilling af forslag til yderligere tiltag, som inden for eksisterende bevillingsmæssige rammer vil kunne overvejes.

Taskforcen har været sammensat af repræsentanter fra Transportministeriet, Justitsministeriet, Rigspolitiet og Banedanmark.

Taskforcen har desuden modtaget en række henvendelser og forslag fra borgere og virksomheder om, hvordan antallet af kabeltyverier kan nedbringes, specielt i forbindelse med kabeltyverierne i januar 2015 på Køge Bugt-banen. Forslagene er indgået i taskforcens overvejelser af, hvilke tiltag der vil kunne medvirke til at nedbringe antallet af kabeltyverier.

2. Kabeltyveriets omfang

I dette kapitel redegøres for omfanget af kabeltyverier, de beregnede samfundsøkonomiske omkostninger herved samt de oplysninger, som Banedanmark og Rigspolitiet har til rådighed om tyverierne i dag.

2.1. Omkostningerne for samfundet ved kabeltyverier

Banedanmark har til brug for taskforcens arbejde beregnet de direkte og de samfundsøkonomiske omkostninger ved et kabeltyveri for at kunne illustrere problemets omfang. Beregningerne af de samfundsøkonomiske omkostninger er udført ud fra ”TERESA” (Transportministeriets Regnearksmodel for Samfundsøkonomisk Analyse). Omkostningerne ved et kabeltyveri kan opgøres på følgende tre hovedposter:

- Banedanmarks udgifter til materiale og fejlretning
- DSB’s omkostninger til buskørsel
- De samfundsøkonomiske omkostninger ved passagerforsinkelser

I januar 2015 blev der gennemført en række kabeltyverier på Køge Bugtbanen. På baggrund af tyverierne i perioden 22.- 29. januar 2015 har Banedanmark opgjort de væsentligste påvirkninger af samfundet som følge af tyverierne:

- Mere end 175.000 passagerer blev påvirket med en rejseforlængelse på samlet over 78.000 timer. Tidstab for passagerne svarer til ca. 17 mio. kr. baseret på Transportministeriets regnemodel.
- Udgifter til indsatte togbusser ca. 1,6 mio. kroner.
- Udgift til fejlretning ca. 0,4 mio. kr.

Kabeltyverierne den 22.-29. januar 2015 vurderes således samlet set at have kostet samfundet ca. 19 mio. kroner.

Herudover vil der kunne være en række afledte omkostninger i form af faldende passagerindtægter som følge af manglende tillid til den offentlige transport efter gentagne aflysninger som følge af tyverier. Disse og øvrige afledte omkostninger er ikke blevet anslået i dette arbejde.

2.2. Den tekniske indretning af infrastrukturen

De kabler, der stjæles fra Banedanmarks infrastruktur, er kobberkabler placeret i sporhøjde og ikke kørestrømsledningerne over sporet.

Regulariteten påvirkes forskelligt afhængigt af, hvilke og hvor mange kobberkabler der fjernes. Nogle kobberkabler indgår i sikringsanlægget, og tyveriet vil påvirke trafikken med det samme. Andre kabeltyverier vil ikke altid direkte påvirke trafikken, men kørestrømsanlægget vil være svækket, hvorved systemet bliver sårbart over for flere fejl eller tyverier. Disse fejl kan

således have trafikale konsekvenser af længerevarende karakter, idet fejlretning på sådanne opgaver typisk er mere kompleks.

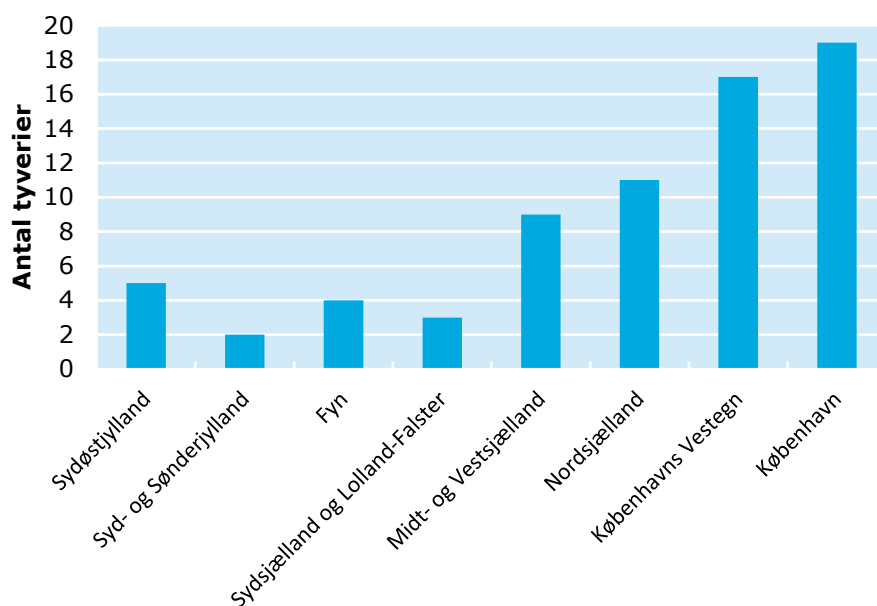
Da de tyveriudsatte kobberkabler har forskellig funktion på henholdsvis fjernbanen og S-banen, er det også forskelligt, hvor meget togtrafikken bliver påvirket. Det er således primært på S-banen, at kabeltyverierne påvirker togtrafikken.

2.3. Tilgængelige data om kabeltyverier

Banedanmark har i 2014 registreret 173 kabeltyverier.

Rigspolitiet har på baggrund af et udtræk fra politiets sagsstyringssystem POLSAS vedrørende de gerningskoder, der kan være relevante i forhold til kabeltyverier fra Banedanmarks faciliteter og jernbanearealer, identificeret 70 sager fra samme periode, der med sikkerhed vedrører tyveri af kobberkabler fra Banedanmark. Sagerne hidrører primært fra Københavns Politi, Københavns Vestegns Politi samt Nordsjællands Politi.

Figur 2.1. | Politiets registrerede anmeldelser af kabeltyverier i 2014

Kilde: Rigspolitiet

Det bemærkes, at POLSAS ikke har en særskilt gerningskode vedrørende kabeltyverier. Det bevirker, at der ikke kan foretages et udtræk fra POLSAS, der giver det fulde overblik over antallet af anmeldte sager.

Forskellene mellem politiets og Banedanmarks opgørelser vurderes herudover at bero på en række forhold, herunder at Banedanmark i visse tilfælde anmelder flere forhold på én gang, men at forholdene bliver registreret i POLSAS som én anmeldelse, at Banedanmark ikke ses at have foretaget systematisk anmeldelse i alle tilfælde, samt at enkelte forhold er anmeldt og dermed registreret af politiet som andet end tyveri, f.eks. hærværk.

2.4. Kabeltyveriernes gennemførelse

Rigspolitiet har gennemgået en række af de i 2014 anmeldte sager vedrørende kabeltyveri og kan konstatere en række gennemgående elementer i forbindelse med tyveriernes planlægning og gennemførelse samt den efterfølgende transport og afsætning af kobberkablerne.

Kabeltyverierne ses primært på Banedanmarks jernbanearealer og vurderes at være nøje planlagt. Kabeltyverierne – der som regel begås af flere gerningsmænd i forening – gennemføres således på udvalgte steder, hvor et større køretøj kan parkeres tæt på gerningsstedet, og hvor der er let adgang til jernbanearealerne. Det antages, at gerningsmændene allerede før tyveriet har indgået aftale om afsætning af kobberkablerne med hæleren eller i hvert fald er bekendt med, hvor kobberkablerne kan afhændes, uden der bliver rejst spørgsmål om deres oprindelse.

Gerningsmændene gennemfører typisk tyverierne i de togfrie intervaller fra midnat til næste morgen, hvor der er færrest forstyrrelser for gerningsmændene. Gerningsmændene opholder sig på jernbanearealerne under kabeltyveriernes gennemførelse – også selv om jernbanen er i drift – hvor de har medbragt værktøj til at klippe kobberkablerne over.

I flere tilfælde forlader gerningsmændene gerningsstedet i en kort periode, efter at kobberkablerne er blevet klippet over, formentlig for at se, om deres forehavende er blevet opdaget og anmeldt. Efterfølgende vender gerningsmændene tilbage og fuldfører tyveriet.

De afklippede kobberkabler bliver sædvanligvis anbragt i en varebil, hvorefter det antages, at gerningsmændene enten kører til et uforstyrret sted, hvor de kan afisolere kablerne, eller direkte til aftageren, der typisk er en produkthandler i Danmark eller udlandet.

Omfanget af de enkelte kabeltyverier varierer fra få meter og op til flere hundrede meter kobberkabel. Påvirkningen af togtrafikken afhænger ikke kun af tyveriernes omfang, men også af hvilke jernbanetekniske funktioner tyveriet berører jf. afsnit 2.2. Tyverierne fra jernbanearealerne har dog i flere tilfælde medført omfattende forstyrrelser af driften af togtrafikken.

3. Kortlægning af kendte tiltag

Allerede i dag har Banedanmark blandt andet i samarbejde med politiet iværksat en række tiltag for at styrke indsatsen mod kabeltyverier. Tiltagene kan inddeles i følgende fem kategorier: Overvågning, mærkning, udskiftning, anmeldelse og efterforskning samt omsætning.

3.1. Overvågning

Tv-overvågning

Som en konsekvens af de mange kabeltyverier har Banedanmark øget tv-overvågningen på en række kritiske lokaliteter, der er særligt udsatte for kabeltyveri.

Banedanmark har i sommeren og efteråret 2014 udført forsøg med tv-overvågning af udvalgte lokaliteter med tilknyttet vagtordning og øjeblikkelig advisering af politiet som et tiltag mod kabeltyveri. Under testperioden lykkedes det at afværge enkelte tyverier ved vagtens ankomst, efter at kameraerne havde detekteret mistænkelig aktivitet. Det er på den baggrund Banedanmarks vurdering, at tv-overvågningen kan have en præventiv effekt i forhold til planlægningen af kabeltyverier, således at lokaliteter, som er overvåget, vil blive fravalgt af tyvene. Dertil kommer, at optagelserne kan anvendes til politiets efterforskning samt eventuel bevisførelse i forbindelse med en straffesag.

Ordningen med tv-overvågning er nu blevet udvidet med et anseeligt antal kameraer, der dækker udvalgte lokaliteter. Kameraerne flyttes for at sikre, at dækningen ikke kan kortlægges.

Forsøg med GPS-mærkning og bevægelsessensorer

Banedanmark har tidligere udført forsøg med GPS-mærkning af kobberkablerne, men denne metode blev forkastet, da tyvene lærte at genkende udstyret og blot klippede GPS'erne af kobberkablerne og lod dem ligge.

I stedet er Banedanmark p.t. ved at teste påsætning af bevægelsessensorer på udvalgte steder.

3.2. Mærkning

Særligt mærkning af kobberkabler, således at det tydeligt fremgår for aftagerne, at det er Banedanmarks ejendom, antages at kunne bidrage væsentligt til at begrænse mulighederne for at omsætte stjalne kobberkabler.

De eksisterende kobberkabler er ikke præget med Banedanmarks logo. De aluminiumskabler, der er produceret efter 1. juli 2013 og erstatter stjalne kobberkabler, er derimod mærket *Banedanmark*. Herudover har Banedanmark oplyst relevante politikredse om, hvordan Banedanmarks kobberkabler er udformet, så politiet har mulighed for at identificere disse kobberkabler og foretage de relevante politimæssige dispositioner. Endvidere har Ba-

nedanmark et samarbejde med genvindings- og genanvendelsesvirksomhedernes brancheforening, GenvindingsIndustrien (herefter brancheforeningen), der blandt andet sikrer branchens kendskab til Banedanmarks kobberkabler.

Banedanmark har desuden som forsøg yderligere mærket aluminiumskabler på udvalgte steder, så det endnu tydeligere fremgår, at der ikke er tale om kobberkabler, men de mindre værdifulde aluminiumskabler, jf. afsnit 3.3. Det er endnu for tidligt at sige, om forsøget har nogen effekt.

En anden mulighed for mærkning af Banedanmarks kabler er påføring af en særlig væske, som efterlader usynlig mærkning, der kan spores på kabler og på personer, som har været i berøring med kablerne. Banedanmark undersøger aktuelt anvendeligheden af usynlig mærkning i Banedanmarks anlæg, både i forhold til den præventive effekt og i relation til at understøtte det efterfølgende opklaringsarbejde. Desuden følger Banedanmark nøje de internationale erfaringer på dette område, hvor forskellige teknologier i øjeblikket er i anvendelse.

3.3. Udskiftning

Når Banedanmark foretager udskiftning af kobberkabler som følge af et kabeltyveri, erstattes de stjålne kobberkabler med aluminiumskabler, der har væsentlig mindre markedsværdi. Banedanmarks erfaring er, at tyvene er ved at lære at genkende aluminiumskablerne og således undlader at klippe kablerne over de steder, hvor der er skiftet til aluminiumkabler.

Banedanmarks fejlretningsprocedurer er desuden blevet skærpet med særligt fokus på genopretning af ledningsnettet for at sikre en hurtig genetablering af togdriften.

Da aluminium ligeledes forventes at kunne få en vis markedsværdi, har Banedanmark testet en række former for alternative kabeltyper.

På baggrund af disse tests af alternative kabeltyper har Banedanmark fået udviklet et bimetalkabel, der i kombination med aluminiumskabler vurderes som den bedst egnede løsning på lang sigt. Anvendelsen af bimetalkabler kræver imidlertid ændrede arbejdsmetoder hos Banedanmark, idet kablet er tungere og vanskeligere at montere end kobber- og aluminiumskabler. Banedanmark er p.t. i den indledende implementering af bimetalkablet i Banedanmarks regelværk, normer og arbejdsmetoder.

Banedanmarks returstrømsanlæg vil således fremover overvejende blive baseret på aluminiums- og bimetalkabler, men visse steder i anlægget er man af tekniske årsager fortsat nødt til at anvende kobberkabler.

3.4. Anmeldelse og efterforskning

Siden kabeltyverier begyndte at blive et reelt problem for togdriften og Banedanmarks anlæg, har Banedanmark samarbejdet med politiet med henblik på at styrke indsatsen på området. Samarbejdet har i den forbindelse primært været etableret lokalt mellem Banedanmark og de berørte politi-

kredse og har navnlig rettet sig mod at forbedre anmeldelsesprocessen, udpeging af kontaktpersoner hos både Banedanmark og politiet samt etablering af koordinationsfora.

Et sådant samarbejde har blandt andet været etableret mellem Banedanmark og Københavns Politi i perioden 2012-2014 med henblik på at forebygge, efterforske og opklare kabeltyverier i politikredsen.

Det er dog ikke alle kabeltyverier, der er blevet anmeldt til politiet. Samtidig har anmeldelserne ikke været ensartede og er ikke blevet monitoreret, hvilket har medført, at det har været svært for politiet at skabe det korrekte overblik over tyverierne.

Banedanmark og Rigspolitiet har på den baggrund parallelt med taskforcens arbejde iværksat og er fortsat i dialog om at udarbejde en mere hensigtsmæssig anmeldelsesprocedure, herunder ved at sikre central anmeldelse af alle forhold efter ensartet praksis via henholdsvis 112, 114 eller www.politi.dk.

Herudover har Rigspolitiet iværksat monitoring og koordinering på området med henblik på effektiv og relevant efterforskning i sagerne.

Banedanmark har endvidere udpeget en række kontaktpersoner, der kan bistå politiet i forbindelse med sagernes efterforskning, herunder navnlig i forhold til genkendelse af og vejledning om kobberkabler, der tilhører Banedanmark.

I forhold til andre relevante samarbejdsparter har Banedanmark taget initiativ til et mere formelt samarbejde med Virksomhedshjemmeværnet, jernbanevirksomheder og entreprenører samt øvrige relevante parter med henblik på at etablere en række procedurer, der sikrer en hurtig anmeldelse og eftersættelse af kabeltyvene.

Samarbejdet skal også fungere forebyggende ved Banedanmarks øgede opsyn med kritiske områder langs jernbanen samt samarbejde om sporing af stjalne kobberkabler, så de kan identificeres og beslaglægges inden videre salg og omsmelting.

3.5. Omsætning

Som det fremgår under afsnit 2.4, er det Rigspolitiets umiddelbare vurdering, at en del af de stjalne kobberkabler afsættes til produkthandlere blandt andet i Danmark.

Allerede i 2010 og 2011 udarbejdede Banedanmark et kabelkatalog med fotos og beskrivelser af de kabler, der bliver anvendt i Banedanmarks infrastruktur. Kataloget blev rundsendt til medlemmerne i brancheforeningen.

Banedanmark har endvidere besøgt en række produkthandlere med eksempler på de kobberkabler, som Banedanmark anvender, ligesom produkthandlere i flere tilfælde har kontaktet Banedanmark, da de var i tvivl om kobberkablernes oprindelse forud for køb af kabelskrot.

4. Relevant lovgivning

4.1. Straffeloven

Straffebestemmelser

Tyveri af kabler fra jernbanelegemer mv. vil være en overtrædelse af straffelovens § 276 om tyveri. Såfremt kablerne klippes over, men efterlades på stedet (eksempelvis hvor det af gerningsmanden konstateres, at der ikke er tale om kobberkabler, men mindre værdifulde kabler), vil der efter omstændighederne kunne dømmes for forsøg på tyveri, jf. § 276, jf. § 21.

Der kan i nogle tilfælde tillige være tale om en overtrædelse af straffelovens § 193, stk. 1, vedrørende omfattende forstyrrelser af driften af almindelige samfærdselsmidler. Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at driftsforstyrrelsen objektivt set må vurderes som alment skadelig, idet der her navnlig sigtes til størrelsen af den berørte personkreds. Det følger desuden af forarbejderne, at det forsæt (den hensigt) hos gerningsmanden, som kræves for at kunne straffe efter bestemmelsen, alene behøver at foreligge i forhold til den handling, der medfører de driftsforstyrrelser, der vurderes som omfattende. Det vil sige, at der ikke er noget krav om, at gerningsmanden skal have indset, at det vil medføre omfattende driftsforstyrrelser, men alene at nedklipping af kabler vil medføre driftsforstyrrelser.

Personer, som medvirker til et strafbart forhold ved enten tilskyndelse, råd eller dåd, kan straffes for medvirken til det strafbare forhold, hvis den pågældende har haft forsæt hertil, inden forholdet blev fuldbyrdet, jf. straffelovens § 23. For så vidt angår omsætningen af kobberkabler kan en person efter omstændighederne eksempelvis straffes for medvirken til tyveri, hvis personen forud for et planlagt kabeltyveri aftaler at aftage det stjalne fra tyveriet.

Den efterfølgende omsætning af stjalne kobberkabler vil kunne være en overtrædelse af straffelovens § 290 om hæleri. Det gælder f.eks., hvis forsættet til at aftage tyvekoster først er opstået, efter tyveriet er fuldbyrdet.

Hæleri kan på baggrund af konkrete omstændigheder også straffes, hvis det er begået groft uagtsomt, jf. straffelovens § 303. Det vil sige, at mens det for at kunne straffe efter den almindelige hæleribestemmelse i § 290 kræves, at gerningsmanden vidste eller havde en bestemt formodning om, at det, han modtog, hidrørte fra et strafbart forhold, kan der efter § 303 straffes, såfremt gerningsmanden blot udviser grov uagtsomhed ved at tilforhandle sig eller på anden lignende måde modtage ting, der er erhvervet ved en berigelsesforbrydelse.

Strafferammer

Tyveri efter straffelovens § 276 straffes med fængsel indtil 1 år og 6 måneder, jf. § 285, stk. 1. Straffen for tyveri kan efter straffelovens § 286, stk. 1, stige til fængsel indtil 6 år, når forbrydelsen er af særlig grov beskaffenhed

navnlig på grund af udførelsesmåden, eller fordi forbrydelsen er udført af flere i forening eller under medtagelse af våben eller andet farligt redskab eller middel, eller på grund af de stjalne genstandes betydelige værdi eller de forhold, under hvilke de befandt sig, eller fordi der er tale om tyveri begået som led i organiseret indbrudskriminalitet, eller når et større antal forbrydelser er begået.

Overtrædelse af straffelovens § 193 om omfattende forstyrrelse af almindelige samfærdselsmidler straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år, jf. bestemmelsens stk. 1. Begås forbrydelsen groft uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 6 måneder, jf. straffelovens § 193, stk. 2.

Hæleri efter straffelovens § 290 straffes med fængsel indtil 1 år og 6 måneder og i særligt grove tilfælde indtil 6 års fængsel. Groft uagtsomt hæleri efter § 303 kan straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Straffen fastsættes som i andre straffesager på baggrund af en konkret vurdering af samtlige sagens omstændigheder, herunder om gerningsmanden tidligere er dømt, om der er tale om organiserede tyverier, om tyverierne er begået af flere i forening, om der er tale om flere forhold til samtidig pådømmelse, værdien af det stjalne mv.

I tilfælde, hvor der straffes efter både straffelovens §§ 193 og 276, følger det af straffelovens § 88, stk. 1, at der fastsættes en fælles straf inden for den foreskrevne strafferamme eller, hvis flere strafferammer kommer i betragtning, den strengeste af disse. Under særdeles skærpende omstændigheder kan straffen overstige den højeste for nogen af lovovertrædelserne foreskrevne straf med indtil det halve.

Strafudmålingen foretages i sådanne tilfælde som udgangspunkt på baggrund af det almindelige strafferetlige princip om modereret kumulation, det vil sige således, at der ikke sker en sammenlægning af de straffe, der ville kunne udmåles for hver lovovertrædelse for sig, men derimod fastsættes en samlet straf baseret på en konkret vurdering.

Det følger i øvrigt af straffelovens § 80, stk. 2, at der ved vurderingen af en lovovertrædelses grovhed blandt andet skal tages hensyn til den med lovovertrædelsen forbundne skade samt til, hvad gerningsmanden indså eller burde have indset herom. Det må antages, at det også i den forbindelse vil kunne tillægges betydning i skærpende retning, hvis eksempelvis et kabeltyveri medfører mere omfattende trafikforstyrrelser.

Retspraksis

Fra retspraksis kan nævnes følgende afgørelser på området:

- I en dom afsagt af Retten i Hillerød den 30. juni 2011 blev tre personer dømt for overtrædelse af straffelovens § 193, stk. 1, og § 276, jf. § 285, stk. 1, ved i forening at have stjålet ca. 320 meter kobberkabel til en ikke nærmere opgjort værdi fra S-togssporet, hvilket fremkaldte omfattende forstyrrelser af S-togsdriften på strækningen mellem Hillerød og Køge. De tiltalte blev alle idømt 60 dages ubetinget fængsel, og to blev desuden udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år. Retten lagde ved strafud-

målingen vægt på, at der i princippet var tale om et simpelt tyveri, hvor udbyttet havde været begrænset, men at den umiddelbare skadevirkning og trafikforstyrrelsen havde været af mere alvorlig karakter.

- I en dom afsagt af Retten i Roskilde den 14. november 2013 blev to personer dømt for blandt andet overtrædelse af straffelovens § 193, stk. 2, jf. stk. 1, og § 276, jf. § 285, stk. 1, ved i to tilfælde at have stjålet kobberkabler til en ikke nærmere angivet værdi fra jernbanelegemet henholdsvis syd og nord for Karlslunde Station. De fremkaldte samtidig (ved grov uagtsomhed) omfattende forstyrrelse af togdriften, idet DSB som følge af tyveriet havde 63 togafgange, der enten blev aflyst eller forsinket. De tiltalte blev idømt henholdsvis 4 og 5 måneders ubetinget fængsel og udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år. Retten lagde ved strafudmålingen vægt på, at tyverier af denne karakter medfører væsentlige gener for de togrænsende samt betragtelige økonomiske tab.
- I en dom afsagt af Retten på Frederiksberg den 17. december 2013 blev tre personer dømt for tyveri efter straffelovens § 276, jf. § 286, stk. 1, ved i forening med to ukendte gerningsmænd at have stjålet ca. 390 kg kobberkabel til en samlet værdi af ca. 50.000 kr. fra S-togsbanelegemet på strækningen mellem Vanløse Station og Ballerup Station. De tiltalte blev alle idømt 4 måneders ubetinget fængsel og udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år. Retten lagde ved strafudmålingen vægt på oplysninger om den risiko, der opstår, når kabler som de omhandlede fjernes. Der var ikke i sagen rejst tiltale for overtrædelse af straffelovens § 193.
- I en dom afsagt af Retten i Glostrup den 25. marts 2014 blev to personer dømt for blandt andet tyveri efter straffelovens § 276, jf. § 285, stk. 1, ved i to tilfælde at have stjålet kobberkabler til en værdi af i alt ca. 50.000 kr. fra jernbanelegemet omkring Brøndby Strand Station og Åmarken Station. De tiltalte blev idømt 3 måneders ubetinget fængsel og udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år. Retten lagde ved strafudmålingen vægt på, at tyveri af sådanne kabler er egnet til i væsentligt omfang at forstyrre togtrafikken. Der var ikke i sagen rejst tiltale for overtrædelse af straffelovens § 193.

4.2. Handel med jern og metal mv.

Professionelle opkøbere og forhandlere af blandt andet kabelskrot er omfattet af lov nr. 223 af 8. juni 1966 om handel med brugte genstande samt pantelånervirksomhed ("marskandiserloven"). Marskandiserloven gælder således selvstændig næringsvirksomhed ved blandt andet køb og salg af brugte genstande, der ikke sker som et sædvanligt led i en handelsvirksomhed med nye genstande eller i en håndværks- eller industrivirksomhed.

Bogføringspligt mv.

Det følger af marskandiserlovens § 2, at den, der driver virksomhed, som er omfattet af loven, skal have bevilling. Afgørelse om meddelelse af bevilling træffes af politiet på baggrund af en række nærmere opregnede kriterier.

I henhold til §§ 3-6 i bekendtgørelse nr. 7 af 9. januar 1969 om handel med brugte genstande samt pantelånervirksomhed, som er udstedt med hjemmel i marskandiserloven, skal en bevillingshaver føre forretningsbog, hvori køb

af gammelt jern, metal og andet affald over 25 kr. skal registreres. Bestemmelserne angiver ligeledes, på hvilken måde en køber skal legitimere sig, og på hvilken måde bevillingshaveren skal registrere dette.

Marskandiserlovens § 13 giver politiet adgang til at foretage eftersyn af virksomhedernes forretningslokaler, varelagre og forretningsbøger uden retskendelse.

Det fremgår desuden af marskandiserlovens § 14, stk. 1, at en bevillingshaver, der tilbydes genstande til køb eller som pant under omstændigheder, der kan begrunde mistanke om manglende lovlig adkomst, straks skal give politiet meddelelse derom samt tilbageholde genstandene, indtil politiet kommer til stede. Det samme gælder, når det konstateres, at genstande, som bevillingshaveren har købt eller modtaget som pant, er efterlyst.

Strafferammer mv.

Efter marskandiserlovens § 16, stk. 1, straffes overtrædelse af blandt andet lovens §§ 2 og 14 med bøde.

I henhold til § 24 i bekendtgørelsen straffes overtrædelse af blandt andet bekendtgørelsens §§ 3, 4 og 6 om bogføring med bøde.

Efter marskandiserlovens § 8, stk. 1, kan en bevillingshaver ved grove eller gentagne tilsidesættelser af de pligter, der påhviler denne i henhold til loven eller de forskrifter, som er fastsat i henhold til loven, fratages bevillingen til at drive virksomhed, når der er grund til at antage, at bevillingshaveren fremtidig ikke vil drive virksomheden på forsvarlig måde.

4.3. Tv-overvågning

Banedanmark, der er en styrelse under Transportministeriet, er i relation til reglerne om tv-overvågning at betragte som en offentlig myndighed. Offentlige myndigheder er ikke omfattet af det generelle forbud mod tv-overvågning i tv-overvågningslovens § 1, stk. 1, hvorefter private som hovedregel ikke må foretage tv-overvågning af gade, vej, plads eller lignende område, som benyttes til almindelig færdsel.

For offentlige myndigheder gælder derimod forvaltningsrettens almindelige sagsbehandlingsregler og normer for god forvaltningsskik, herunder blandt andet pligten til kun at varetage saglige hensyn i forbindelse med myndighedsudøvelsen. Endvidere er offentlige myndigheder underlagt et almindeligt proportionalitetsprincip. Herudover finder persondatalovens regler anvendelse også for offentlige myndigheders behandling af personoplysninger, herunder i forbindelse med tv-overvågning, jf. lovens § 1, stk. 8.

I forhold til reglerne i persondataloven kan det blandt andet fremhæves, at persondatalovens § 5, stk. 1, fastsætter, at oplysninger skal behandles i overensstemmelse med god databehandlingsskik. Heri ligger ifølge forarbejderne til bestemmelsen, at behandlingen skal være rimelig og lovlig og ikke må stride mod anden lovgivning. Af persondatalovens § 5, stk. 2, 1. pkt., følger desuden, at indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og at senere behandling ikke må være uforenelig med disse

formål. Endvidere følger det af lovens § 5, stk. 3, at oplysninger, som behandles, skal være relevante og tilstrækkelige og ikke omfatte mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysningerne indsamles, og de formål, hvortil oplysningerne senere behandles.

For offentlige myndigheders vedkommende er det i forbindelse med forslaget til lov nr. 422 af 10. maj 2011 (om udvidelse af adgangen til tv-overvågning for kommuner) lagt til grund, at de almindelige forvaltningsretlige principper og persondatalovens regler fører til, at kommuner kan foretage tv-overvågning med henblik på at beskytte kommunal ejendom (f.eks. skoler, daginstitutioner, rådhus, busser, biblioteker, materielgårde mv.) mod kriminalitet, jf. pkt. 2.4 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget (L 145, Folketingsåret 2010-11). Det samme må antages at gælde i forhold til andre offentlige myndigheder, f.eks. Banedanmark, som således kan foretage tv-overvågning med henblik på at beskytte sin ejendom mod eksempelvis tyveri.

Offentlige myndigheder, der foretager tv-overvågning af steder eller lokaler, hvortil der er almindelig adgang, eller af arbejdspladser, skal ved skiltning eller på anden tydelig måde oplyse om overvågningen, jf. tv-overvågningslovens § 3 a, stk. 1. Efter forarbejderne til bestemmelsen svarer afgrænsningen af ”steder, hvortil der er almindelig adgang” i alt væsentligt til den stedlige afgrænsning af reglen i den dagældende politivedtægts § 3. Den stedlige afgrænsning af informationspligten går således videre (det vil sige omfatter flere områder) end afgrænsningen af forbudsreglen i tv-overvågningslovens § 1, stk. 1.

Informationspligten kan ifølge tv-overvågningslovens § 3 a, stk. 1, ud over skiltning opfyldes ved, at der ”på anden tydelig måde” gives oplysning om tv-overvågningen. Ved tv-overvågning af arbejdspladser kan dette efter forarbejderne f.eks. ske ved skriftlig underretning af hver enkelt medarbejder om, i hvilke lokaler der foretages tv-overvågning. Dette gælder, selv om andre får adgang til et tv-overvåget område, hvortil der ikke er almindelig adgang.

5. Erfaringer fra udlandet

Tyverier af kobberkabler fra jernbaneinfrastrukturen er som nævnt et generelt europæisk problem. Flere europæiske lande har derfor iværksat en række initiativer med henblik på forebyggelse og bekæmpelse af kabeltyverier fra jernbanenettet.

Banedanmark og Rigspolitiet har på den baggrund rettet henvendelse til deres respektive samarbejdspartnere i de europæiske lande, som Danmark kan sammenligne sig med i denne forbindelse, herunder Sverige, Norge, Tyskland, Frankrig og Belgien, med henblik på at indsamle relevante erfaringer i forhold til den fremadrettede indsats mod kabeltyverier i Danmark.

De adspurgte lande har alle generelt bemærket, at der er iværksat en række navnlig forebyggende tiltag parallelt, og at dette efter landenes opfattelse i sig selv er en medvirkende årsag til, at indsatserne har været succesfulde.

Flere lande har herefter som det mest virkningsfulde tiltag mod kabeltyverier peget på den præventive udskiftning af kobberkabler med aluminiumskabler. Flere af de adspurgte lande har således oplyst, at man ved udskiftning af kobberkablerne i større omfang har oplevet en markant nedgang i antallet af tyverier.

De adspurgte lande peger endvidere på, at infrastrukturforvalternes øgede tv-overvågning, indhegning og både maskinelle og mandskabsmæssige opsyn med jernbanearealerne har en præventiv effekt. Samtidig kan infrastrukturforvalternes mærkning af kobberkablerne – således at kobberkablernes ejerskab tydeligt fremgår – bidrage væsentligt til begrænsning og opklaring af videresalg af kobberkablerne.

Koordineret myndighedssamarbejde mellem infrastrukturforvalterne og de retshåndhavende myndigheder, herunder navnlig i forhold til tyveriernes anmeldelse og identifikation af koster, er endvidere tiltag, som flere af de adspurgte lande har udpeget som afgørende i forhold til indsatsen mod kabeltyverier.

Endelig har de adspurgte lande i forhold til omsætningen af de stjålne kobberkabler oplyst, at registrering af produkthandlere samt disses handler med skrotmetal og myndighedernes kontrol hermed har haft en mærkbar effekt på antallet af kabeltyverier.

Det kan i øvrigt oplyses, at indsatsen mod kobbertyverier fra jernbanearealerne har været drøftet i EU-regi i en politifaglig arbejdsgruppe, hvor 22 medlemslande har afgivet bemærkninger vedrørende indsatsen mod sådanne tyverier i de respektive lande.

I tråd med de oplysninger, som Banedanmark og Rigspolitiet har indhentet til brug for nærværende rapport, pegede disse landes bemærkninger som de mest effektive tiltag på øget opsyn langs jernbanelinjerne, samarbejde mellem politiet og jernbaneselskaberne og navnlig hyppig kontrol med særligt

udvalgte metalhandlere. Enkelte medlemslande har endvidere fundet, at offentlig opmærksomhed var en vigtig faktor i forbindelse med bekæmpelse af tyveri af kobber fra jernbanearealerne.

6. Tiltag

Taskforcens arbejde har vist, at der siden 2010 er blevet iværksat en lang række tiltag for at styrke indsatsen i forhold til kabeltyverier.

Undervejs i taskforcens arbejde har det endvidere stået klart, at en række tiltag til at styrke indsatsen mod kabeltyverier med fordel kunne iværksættes sideløbende med arbejdet. Dertil har taskforcen vurderet en række tiltag, som kan igangsættes fremadrettet, og som vil kunne gennemføres uden lovændringer samt inden for de eksisterende bevillinger.

Det bemærkes, at både danske og udenlandske erfaringer peger på, at den bedste måde at nedbringe antallet af kabeltyverier på er at igangsætte en række parallelle tiltag til forebyggelse af tyverierne.

6.1. Tiltag igangsat undervejs i arbejdet

Banedanmark er påbegyndt farvemarkering af aluminiumskablerne, så de adskiller sig fra kobberkablerne.

Banedanmark har derudover intensiveret overvågningen af visse jernbanearealer. En del af overvågningen gennemføres som forsøgsordninger med ny teknologi, andre dele af overvågningen udgør en styrkelse af eksisterende tiltag i perioder med mange kabeltyverier. Også helt nye tiltag som opsyn med anvendelse af arbejdskøretøjer på jernbanearealerne er blevet afprøvet.

Endelig har Banedanmark og Rigs politiet parallelt med taskforcens arbejde iværksat en række initiativer med henblik på at sikre effektive procedurer i forbindelse med sagernes anmeldelse og efterforskning. Initiativerne har til formål at sikre en ensartet sagsbehandling lokalt og på tværs af politikredsene og myndighedernes ressortområder.

6.2. Tiltag, der vil blive igangsat fremadrettet

Tv-overvågning

Taskforcen har på baggrund af egne og udenlandske erfaringer noteret sig, at en øget tv-overvågning samt tydelig skiltning herom synes at kunne have en vis præventiv effekt på kabeltyverierne. Tv-overvågning kan desuden være et brugbart redskab i forbindelse med politiets efterforskning, når der måtte være sket et kabeltyveri.

Som anført i rapportens afsnit 4 ses lovgivningen om tv-overvågning ikke at være til hinder for en eventuel udvidelse af Banedanmarks anvendelse af tv-overvågning af banelegemerne, så længe der er tale om saglig og proportional overvågning med henblik på at beskytte Banedanmarks ejendom mod f.eks. tyveri. På denne baggrund har Banedanmark besluttet at igangsætte øget tv-overvågning af S-banen.

Banedanmark og Rigspolitiet vil tage initiativ til i samarbejde at udpege yderligere relevante steder, hvor den eksisterende tv-overvågning ud fra jernbanetekniske og politifaglige vurderinger med fordel vil kunne suppleres af yderligere tv-overvågning, samt eventuel skiltning.

Udskiftning af kobberkabler

Taskforcen har på baggrund af egne og udenlandske erfaringer noteret sig, at udskiftning af kobberkabler til blandt andet aluminiumskabler kan være med til at nedbringe antallet af kabeltyverier. Det er endvidere taskforcens opfattelse, at en tydelig markering af eksempelvis aluminiumskabler vil betyde, at kablerne ikke bliver klippet over i den tro, at der er tale om mere værdifulde kabeltyper.

Banedanmark vil derfor undersøge konsekvenserne af en præventiv udskiftning af kobberkabler på steder, hvor der med fordel kan udskiftes til aluminiumskabler, for at sikre de jernbanearealer, der har vist sig mest sårbare over for tyverier. Banedanmarks undersøgelse vil i den forbindelse skulle tage højde for både omkostningerne til udskiftning, kommende arbejder på S-banen og de samfundsøkonomiske gener ved et kabeltyveri.

Samarbejde med og kontrol med produkthandlere

På baggrund af egne og udenlandske erfaringer har taskforcen noteret sig, at tæt samarbejde med og kontrol af produkthandlere ses at kunne have en forebyggende effekt på kabeltyverierne.

Taskforcen har desuden noteret sig, at politiet i henhold til lov om handel med brugte genstande samt pantelånervirksomhed ("marskandiserloven") har mulighed for at foretage tilsyn af produkthandlers forretningslokaler, varelagre og forretningsbøger uden retskendelse.

Det er taskforcens vurdering, at en skærpet kontrol med steder, hvor kabelskrot kan omsættes, vil have en præventiv effekt, idet en effektiv kontrol må antages at besværliggøre omsætning af stjålne kobberkabler.

Rigspolitiet vil derfor intensivere dette arbejde ved at udsende en instruks til politikredsene om, at politikredsene som et led i indsatsen mod kabeltyverier skal være opmærksomme på muligheden for at foretage kontrol af steder, der er omfattet af marskandiserloven.

Banedanmark og Rigspolitiet vil på baggrund af taskforcens arbejde endvidere gå i dialog med brancheforeningen for at styrke kendskabet til lovgivningen samt Banedanmarks kobberkabler yderligere.

Anvendelse af strafferammen

Taskforcen bemærker, at straffeloven indeholder straffebestemmelser om både tyveri, hæleri og forstyrrelse af samfærdslen, og at blandt andet værdien af det stjålne og omfanget af samfærdselsforstyrrelsen kan tillægges betydning ved strafudmålingen.

Taskforcen har dog samtidig på baggrund af beskrivelsen af retspraksis noteret sig, at forholdene ikke i alle tilfælde henføres under straffelovens § 193,

eller at værdien eller forstyrrelsen tillægges eksplicit betydning ved strafudmålingen, jf. § 80, stk. 2. På den baggrund tages der i et samarbejde mellem Banedanmark og Rigspolitiet initiativ til at sikre de relevante oplysninger på et tidligt tidspunkt i efterforskningen blandt andet med henblik på en vurdering af tiltalerejsning efter § 193.

Rigsadvokaten har desuden i forbindelse med taskercens arbejde oplyst, at Rigsadvokaten vil udarbejde og udsende en intern vejledning til anklagemyndigheden vedrørende tiltalerejsning efter straffelovens § 193 mv. for at sikre en ensretning af tiltalerejsningen.

Monitering, koordination og vidensdeling

Taskercen finder, at Rigspolitiets monitering og koordination i forhold til den politimæssige indsats mod kabeltyverier kan bidrage væsentligt til effektiv og relevant efterforskning af sagerne, og taskercen har i den forbindelse noteret sig, at Rigspolitiet parallelt med taskercens arbejde har iværksat en sådan indsats på området.

Taskercen finder samtidig, at det vil være særdeles relevant for de enkelte politikredses effektive efterforskning, hvis de samlede efterforskningsmæssige erfaringer, der indhentes i forbindelse med Rigspolitiets monitering på området, udbredes til samtlige politikredse.

Rigspolitiet vil på den baggrund tage initiativ til at udarbejde informationsmateriale til politikredse, således at der sikres en national vidensdeling i forhold til blandt andet relevante efterforskningsmæssige tiltag i forbindelse med kabeltyverier.

Internationalt samarbejde

Taskercen noterer sig, at den svenske og den danske transportminister på et møde i februar 2015 udtrykte enighed om at styrke det nordiske samarbejde mellem infrastrukturforvalterne med henblik på at udveksle erfaringer for at dæmme op for kabeltyverierne.

Banedanmark vil i forlængelse af den danske og den svenske transportministers aftale om at styrke det nordiske samarbejde indlede en dialog med de øvrige nordiske infrastrukturforvaltere. Banedanmark vil i den forbindelse nærmere undersøge de svenske erfaringer med blandt andet usynlig mærkning af kabler.

ISBN: 978-87-93292-07-9

Transportministeriet
Frederiksholms Kanal 27F
1220 København K
Telefon 41 71 27 00
trm@trm.dk
www.trm.dk